ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 91/87 *

Ι — Πραγματικά περιστατικά, νομικό πλαίσιο και διαδικασία

Η εταιρία Erzeugergemeinschaft Gutshof-Ei (στο εξής: η προσφεύγουσα) είναι παραγωγός αυγών. Για τα αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α που διαθέτει στο εμπόριο χρησιμοποιεί μικρές συσκευασίες με την έντυπη ένδειξη: « Güteklasse A " frisch " » (κατηγορία ποιότητας Α « αυγά φρέσκα »).

Το 1985, οι αρμόδιες υπηρεσίες του ομόσπονδου κράτους της Ρηνανίας-Παλατινάτου (στο εξής: καθού) προέβησαν σε δειγματοληψία των αυγών αυτών σε μία υπεραγορά με σκοπό τον έλεγχο της σημάνσεως. Εν συνεχεία, το καθού γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι η εν λόγω σήμανση ήταν ασυμβίβαστη με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού 2772/75, κατά το οποίο

« τα αυγά κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες ποιότητος:

κατηγορία Α ή " αυγά φρέσκα ",

κατηγορία Β ή " αυγά δευτέρας ποιότητος ή διατηρημένα ",

κατηγορία Γ ή " μη ταξινομημένα αυγά προοριζόμενα για τη βιομηχανία ειδών διατροφής" ».

Η διάταξη αυτή επιτρέπει μόνο την εναλλακτική χρησιμοποίηση των ενδείξεων « κατηγορία Α » ή « αυγά φρέσκα ».

Αντιθέτως, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η σωρευτική χρησιμοποίηση των δύο εκφράσεων μπορεί επίσης να γίνει δεκτή. Επικαλείται σχετικά το άρθρο 21 του ίδιου κανονισμού, όπως έχει διατυπωθεί στον κανονισμό 1831/84 του Συμβουλίου, της 19ης Ιουνίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού 2772/75 (ΕΕ L 172, σ. 2), που έχει ως εξής:

« Οι συσκευασίες δεν δύνανται να φέρουν οποιαδήποτε άλλη ένδειξη πλην των προβλεπομένων στον παρόντα κανονισμό.

Στις μικρές συσκευασίες, ωστόσο, μπορούν να αναφερθούν:

α) ...

β) ...

γ) ενδείξεις που προορίζονται για την προώθηση των πωλήσεων, στο βαθμό που οι ενδείξεις αυτές, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο είναι διατυπωμένες, δεν μπορούν να παραπλανήσουν τον αγοραστή ... »

Εξάλλου, από τη δέκατη τρίτη και δέκατη τετάρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2772/75 προκύπτει

« ότι η σήμανση των φρέσκων αυγών δύναται να είναι προαιρετική εφόσον η υποχρεωτική σήμανση των λοιπών αυγών εγγυάται την εύκολη διάκρισή τους » και « ότι όποιος εμπορεύεται φρέσκα αυγά πρέπει να έχει το

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

δικαίωμα να επιθέτει σ' αυτά άλλες ενδείξεις που να χρησιμεύουν για λόγους διαφημίσεως ».

Επειδή το καθού ενέμεινε στη νομική του αντίληψη παρά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η τελευταία άσκησε, τον Ιανουάριο του 1986, προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße, με την οποία ζήτησε να αναγνωριστεί ότι οι ενδείξεις για αυγά, που χρησιμοποιεί επί των μικρών συσκευασιών, είναι σύμφωνες με τους κοινοτικούς κανόνες εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά. Το εθνικό δικαστήριο διερωτάται ιδίως μήπως ο κανονισμός 2772/75 είναι διφορούμενος, καθόσον το άρθρο του 21 απαγορεύει ενδείξεις διαφορετικές από αυτές που ρητώς προβλέπονται, ενώ στο προοίμιό του αναφέρεται στη δυνατότητα χρησιμοποιήσεως άλλων ενδείξεων που μπορούν να εξυπηρετήσουν τη διαφήμιση.

Κατόπιν αυτού, το Verwaltungsgericht ζήτησε, με Διάταξη της 20ής Μαρτίου 1987, από το Δικαστήριο να αποφανθεί, προδικαστικώς, επί του ερωτήματος αν

« έχει ο κανονισμός 2772/75 του Συμβουλίου, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά, της 29ης Οκτωβρίου 1975 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/014, σ. 53), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84, της 19ης Ιουνίου 1984 (ΕΕ L 172, σ. 2, διορθωτικό στην ΕΕ L 197, σ. 66), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3341/84 της 28ης Νοεμβρίου 1984 (ΕΕ L 312, σ. 7) και τον κανονισμό 3791/85 της 20ής Δεκεμβρίου 1985 (ΕΕ L 367, σ. 6), την έννοια ότι, σύμφωνα με τα άρθρα του 6, παράγραφος 1, και 21, σε συνδυασμό με το προοίμιό του, οι μικρές συσκευασίες που περιέχουν αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α επιτρέπεται να φέρουν είτε μόνο την ένδειξη " κατηγορία Α " είτε μόνο την ένδειξη " αυγά φρέσκα " ή ότι επιτρέπεται να αναγράφονται σωρευτικώς και οι δύο χαρακτηρισμοί ».

Η Διάταξη περί παραπομπής πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 24 Μαρτίου 1987.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η προσφεύγουσα, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Volkmann-Schluck του δικηγορικού γραφείου Modest, Gündisch και Landry, Αμβούργο, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Karpenstein.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Με απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1987, κατ' εφαρμογή του άρθρου 95, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού διαδικασίας, το Δικαστήριο ανέθεσε την υπόθεση στο δεύτερο τμήμα.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

Η *προσφεύγουσα* ισχυρίζεται ότι είναι εντελώς σύνηθες, από το τέλος της δεκαετίας του 1960, να εμφανίζει τα φρέσκα αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α αποκαλώντας τα επίσης « αυγά φρέσκα ». Αυτό είχε ως σκοπό — για την καλύτερη κατανόηση των καταναλωτών — τη συγκεκριμενοποίηση της αφηρημένης ενδείξεως της κατηγορίας της ποιότητας, προσθέτοντάς της την ένδειξη του χαρακτηριστικού των αυγών αυτών, δηλαδή τις λέξεις « αυγά φρέσκα ». Πρόκειται για συνώνυμες ενδείξεις, που αποσκοπούν στην περιγραφή ενός και του αυτού πραγματικού στοιχείου, δηλαδή ότι πρόκειται για αυγά που πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις του άρθρου 7 του κανονισμού 2772/75.

Κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, ορισμένες ελάχιστες ενδείξεις ορίζονται επιτακτικώς, όπως, για παράδειγμα, υπό στοιχείο γ), η ένδειξη της κατηγορίας ποιότητας. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, προβλέπει δύο δυνατότητες όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ενδείκνυνται οι κατηγορίες ποιότητας, δηλαδή με τη χρησιμοποίηση των λέξεων « κατηγορία Α » ή « αυγά φρέσκα ». Από μία γενική θεώρηση των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι στη μικρή συσκευασία πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον η μία από τις ενδείξεις της κατηγορίας ποιότητας. Αντιθέτως, πουθενά δεν αναφέρεται ότι η σωρευτική χρησιμοποίηση των δύο προβλεπομένων ενδείξεων απαγορεύεται· τουναντίον, το άρθρο 21 του κανονισμού 2772/75, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84, επιτρέπει συμπληρωματικές ενδείξεις που αποσκοπούν στην προώθηση των πωλήσεων και δεν παραπλανούν. Η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 3341/84 του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού 2772/75, προβλέποντας ειδικές διατάξεις για την εφαρμογή του κανονισμού 1831/84 (ΕΕ L 312, σ. 7) αναφέρει, σε σχέση με τον τροποποιητικό κανονισμό 1831/84, ότι η τροποποίηση του κανονισμού 2772/75 επήλθε

« προκειμένου να ληφθεί υπόψη η κτηθείσα πείρα από την εισαγωγή των κοινών προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά, καθώς και οι εμπορικές πρακτικές, και προς το συμφέρον μιας καλύτερης πληροφόρησης των καταναλωτών ».

Τέλος, η προσφεύγουσα δεν αντιλαμβάνεται πώς, με την επίμαχη σήμανση, μπορεί ο καταναλωτής να παραπλανηθεί. Η έννοια « κατηγορία ποιότητας Α » αναφέρεται στο χαρακτηριστικό « αυγά φρέσκα », όπως και, αντίστροφα, τα « αυγά φρέσκα » πρέπει να αντα-ποκρίνονται στην « κατηγορία ποιότητας Α ».

Ο καταναλωτής έχει συνηθίσει από πολλά χρόνια στο να αποκαλούνται τα αυγά της « κατηγορίας ποιότητας Α » και « αυγά φρέσκα ». Εξάλλου, οι αγοραστές γνωρίζουν, σύμφωνα με το άρθρο 19 του κανονισμού 2772/75, ότι τα ιδιαιτέρως φρέσκα αυγά φέρουν και την ονομασία « extra », δεδομένου ότι η λέξη αυτή πρέπει να έχει τυπωθεί σε μία στενή ταινία. Η πιθανότητα συγχύσεως μεταξύ της ενδείξεως « extra » και της ενδείξεως « αυγά φρέσκα » αποκλείεται εξαρχής. Δεδομένου ότι η έννοια « αυγά φρέσκα » συνιστά απλώς ακριβή εξήγηση της « κατηγορίας ποιότητας Α » χρησιμεύοντας στην ονομασία, εκ των πραγμάτων είναι αδύνατο να παραπλανά, η δε ένδειξη « αυγά φρέσκα » περιγράφει ακριβώς το ίδιο πραγματικό στοιχείο με την έννοια « κατηγορία ποιότητας Α », δηλαδή ότι οι ελάχιστες προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό των αυγών ως φρέσκων, που απαιτούνται από τους κανόνες εμπορίας, έχουν πληρωθεί.

Αντιθέτως, η *Επιτροπή* θεωρεί ότι οι εν λόγω δύο ενδείξεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο χωριστά, η μία δε αποκλείει την άλλη. Πράγματι, το γράμμα της κοινοτικής ρυθμίσεως, αλλά και οι αρχές τις οποίες προϋποθέτει καθώς και ο στόχος της αποτελούν επιχειρήματα υπέρ της ερμηνείας αυτής.

Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία ποιότητας των αυγών, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2772/75 ορίζει τις ενδείξεις « κατηγορία Α » ή « αυγά φρέσκα ». Η χρησιμοποίηση του διαζευτικού συνδέσμου « ή » δείχνει από μόνη της ότι, παρόλον ότι υπάρχει η δυνατότητα επιλογής μεταξύ των δύο αυτών εκφράσεων, οι παραγωγοί και οι διανομείς δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν και τις δύο μαζί. Αν ο νομοθέτης είχε θελήσει να είναι δυνατή η σωρευτική χρησιμοποίηση, θα είχε χρησιμοποιήσει τη διατύπωση « και/ή » αντί της συνδετικής λέξεως « ή » ή θα είχε σαφώς εξηγήσει ότι οι δύο εκφράσεις μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν μαζί.

Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 130/85, στις 25 Ιουνίου 1986 (Συλλογή 1986, σ. 2035), πρέπει να ληφθεί ως βάση η αρχή ότι οι ενδείξεις που δεν επιτρέπονται ρητώς από τους κοινοτικούς κανόνες περί εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται, η δε αρχή αυτή βασίζεται στον οριστικό χαρακτήρα των κανόνων που έχει θεσπίσει το Συμβούλιο και επιβεβαιώνεται από το άρθρο 21, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2772/75. Επομένως, το μόνο ερώτημα που μπορεί να τεθεί είναι αν άλλες διατάξεις του εν λόγω κανονισμού περιέχουν στοιχεία ικανά να δικαιολογήσουν τη διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1. Όμως, αυτό δεν συμβαίνει.

Πράγματι, προκειμένου να καθοριστούν οι κατηγορίες ποιότητας, ο κανονισμός 2772/75 επιδιώκει καταρχάς, όπως φαίνεται από την έβδομη και δωδέκατη αιτιολογική σκέψη, τη λιτότητα και την εύκολη διάκρισή τους. Είναι προφανές ότι ο κοινοτικός νομοθέτης, προβλέποντας μόνο τρεις κατηγορίες ποιότητας και ορίζοντας ενδείξεις που είναι ταυτόχρονα σαφείς και αυστηρά περιορισμένες, θέλησε να λάβει υπόψη, προ παντός άλλου, το συμφέρον των καταναλωτών· προκειμένου να αποφευχθεί η παραπλάνηση αυτών, πρέπει, κατά το νομοθέτη, το εφαρμοζόμενο σύστημα να είναι όσο το δυνατόν απλό και εύληπτο.

Έτσι, το γεγονός ότι το άρθρο 19 του εν λόγω κανονισμού επιτρέπει, επιπλέον της ενδείξεως « κατηγορία ποιότητας Α » να τίθεται η ένδειξη « extra » σε ειδική ταινία, αποτελεί επιχείρημα κατά της απόψεως της προσφεύγουσας. Πράγματι, το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης έχει ρητώς προβλέψει εξαίρεση για τα ιδιαιτέρως φρέσκα αυγά δείχνει ότι θέλησε να παραμείνει εξαιρετικά προσεκτικός όσον αφορά την άδεια συμπληρωματικών ενδείξεων ή ενδείξεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν μαζί.

Η ερμηνεία που θα έδινε στις επιχειρήσεις την ευκαιρία να χρησιμοποιούν τις επίμαχες εκφράσεις, είτε μαζί είτε εναλλακτικά, δύσκολα θα μπορούσε να συμβιβαστεί με τον ανωτέρω αναφερθέντα στόχο. Πράγματι, ο απροειδοποίητος καταναλωτής, έχοντας μπροστά του αυγά που ανήκουν στην ίδια κατηγορία ποιότητας και τιμής, από τα οποία τα μεν φέρουν την ένδειξη « κατηγορία ποιότητας Α », τα δε φέρουν την ένδειξη « κατηγορία ποιότητας Α — αυγά φρέσκα », θα διάλεγε τις περισσότερες φορές τη συσκευασία που υπογραμμίζει τη φρεσκότητα του εμπορεύματος. Με άλλα λόγια, ενόψει απολύτως όμοιας ποιότητας, η προσθήκη της ενδείξεως « αυγά φρέσκα » θα σήμαινε για τους ενδιαφερόμενους κάτι πέραν της υπαγωγής στην κατηγορία Α.

Όσον αφορά το άρθρο 21 του κανονισμού 2772/75, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84 που επιτρέπει την επίθεση « ενδείξεων που προορίζονται για την προώθηση των πωλήσεων » στις μικρές συσκευασίες, και η νέα του διατύπωση όπως η παλαιά δεν δικαιολογεί την από κοινού χρησιμοποίηση των επίμαχων εκφράσεων, διότι με αυτή μπορεί να παραπλανηθεί ο καταναλωτής και συνεπώς δεν συμβιβάζεται με το αντικείμενο του κοινοτικού κανονισμού.

Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, αντίθετα προς το εθνικό δικαστήριο, δεν αντιλαμβάνεται την ύπαρξη αντιφάσεως μεταξύ του άρθρου 21 του κανονισμού 2772/75 και της δέκατης τέταρτης αιτιολογικής του σκέψεως. Εν πάση περιπτώσει, η τελευταία αυτή σκέψη είναι εν προκειμένω άσχετη, διότι αφορά μόνο τις ενδείξεις που έχουν τεθεί πάνω στα ίδια τα αυγά και όχι τις ενδείξεις που έχουν επιτραπεί για τις συσκευασίες. Επι-

πλέον, η ύπαρξη της αιτιολογικής αυτής σκέψεως δείχνει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης προφανώς δεν είχε ποτέ την πρόθεση να επιτρέψει την επίθεση επί των αυγών ή επί των συσκευασιών ενδείξεων με διαφημιστικό χαρακτήρα που βαίνουν πέραν αυτού που προβλέπουν οι διατάξεις τις οποίες ο ίδιος έχει ορίσει.

Καταλήγοντας, η Επιτροπή προτείνει να δοθεί η εξής απάντηση στο εθνικό δικαστήριο:

« Τα άρθρα 6, παράγραφος 1, και 21, του κανονισμού 2772/75, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι επιτρέπουν μόνο την εναλλακτική επίθεση των ενδείξεων " κατηγορία ποιότητας Α " ή " αυγά φρέσκα " στις μικρές συσκευασίες που περιέχουν αυγά και αποκλείουν τη σωρευτική χρησιμοποίηση των δύο αυτών ενδείξεων. »

K. Bahlmann
εισηγητής δικαστής